

Beleidsvisie Zon

gemeente Dronten

Rho

—
ADVISEURS
VOOR
LEEFRUIMTE

INHOUDSOPGAVE

blz

SAMENVATTING	1
1. INLEIDING	4
1. 1. Beleidsvisie zon: een sturende visie op grondgebonden zonne-energie	4
1. 2. Plan van aanpak: innovatief participatieproces	4
1. 3. Doelstelling beleidsvisie zon: afwegingskader voor zonneparken in het buitengebied	5
1. 4. Beleidsmatige context: de energietransitie	6
1. 5. Leeswijzer	6
2. VISIE OP ZONNE-ENERGIE	8
2. 1. Uitgangspunten	8
2. 2. Toelichting op de uitgangspunten	8
2. 3. Maatwerkbenadering	10
2. 4. De zonneladder	11
3. RUIMTELIJKE RANDVOORWAARDEN	13
3. 1. Opstellingsvarianten	13
3. 2. Hoogte van de panelen	14
3. 3. Randen/afscherming	14
3. 4. Bijbehorende gebouwtjes	15
3. 5. Landschappelijke inpassing	15
3. 6. Biodiversiteit	18
3. 7. Conclusies	18
4. PARTICIPATIE	20
4. 1. Participatie: draagvlak voor de energietransitie	20
4. 2. Procesparticipatie / maatschappelijke betrokkenheid	20
4. 3. Financiële participatie	21
5. INSTRUMENTARIUM	23
5. 1. Bestemmingsplan	23
5. 2. Omgevingsvergunning	23
5. 3. Omgevingswet	23
5. 4. Overige regelingen	24
BIJLAGEN:	
Bijlage 1 Achtergrondinformatie zonneparken	
Bijlage 2 Landschap	
Bijlage 3 Beleidsmatige context	
Bijlage 4 Resultaten zonnedeбат	
Bijlage 5 Resultaten digitale enquête	

SAMENVATTING

Inleiding

Dronten heeft hoge ambities voor haar klimaat- en duurzaamheidsbeleid. Wat betreft duurzame energieopwekking heeft windenergie al voor een groot deel aan onze energietransitie-doelstellingen bijgedragen. De doelstelling van het klimaatbeleid van de rijksoverheid is klimaatneutraliteit te bewerkstelligen en is in de gemeente Dronten om die reden primair gericht op CO2 besparing. Alhoewel de gemeente dus geen concrete 'opgave' heeft als het gaat om zonne-energie, is om meerdere redenen een zorgvuldig afgewogen anticiperend en sturende visie op grondgebonden zonne-energie in het buitengebied wenselijk. Deze 'beleidsvisie zon' voorziet daarin.

Bij onze aanpak om te komen tot de beleidsvisie hebben wij van begin af aan een innovatief participatieproces voor ogen gehad: dit is tot uiting gekomen in een digitale enquête en het bezoek aan een middelbare school in de periode juni-juli. Met name het bezoek aan de schoolklassen zorgde voor een 'frisse blik' op de materie! Het goed bezochte 'Zonnedeбат' (juni 2019) was vervolgens een centraal onderdeel van het participatieproces.

Visie op zonne-energie

Voor het zonnebeleid van de gemeente Dronten zijn de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- Prioriteit bij 'zon op dak'.
- Vergroot de biodiversiteit.
- Het landschap is leidend.
- Bundel en combineer waar mogelijk.
- Maak slim gebruik van het elektriciteitsnetwerk.
- Zuinig omgaan met landbouwgronden.

Op basis van opbrengst van de verschillende onderdelen van het participatietraject en de geformuleerde uitgangspunten is vervolgens een 'zonneladder' opgesteld. De zonneladder is een hulpmiddel om de ruimtelijke prioritering aan te geven die de gemeente Dronten hanteert ten aanzien van het opwekken van zonne-energie. De zonneladder brengt hiërarchie aan in het beoordelen van de geschiktheid van initiatieven en locaties: initiatieven en locaties op een hogere trede komen pas in beeld wanneer de mogelijkheden op de lagere trede in voldoende mate zijn benut.

Trede 3: voorlopig niet	• Initiatieven voor zonneparken waarvoor landbouwgrond benodigd is. • Zonneparken in natuur- en bosgebieden.
Trede 2: maatwerk	• Overkappen van parkeerplaatsen. • Onbenutte terreinen in bebouwd gebied. • Langs infrastructuur (A6, Hanzelijn, dijken en N-wegen). • Op water: randmeren en IJsselmeer. • Waterzuiveringsinstallaties, vuilnisbelten/stortplaatsen, binnenwateren (IJsseloog). • Evenemententerreinen en recreatieterreinen. • Ruimte voor innovaties.
Trede 1: meteen doen	• 'Zon op dak'. • Panelen aan gevels van gebouwen.

Ruimtelijke randvoorwaarden

Het is van belang dat een zonnepark wat betreft omvang, hoogte en opstelling, goed in het landschap past. De volgende ruimtelijke randvoorwaarden zijn van toepassing bij de realisatie van een zonnepark:

- Houd rekening met de verkavelingsrichting.
- Sluit met de opstelrichting aan op de landschappelijke structuren en lijnvormige elementen als dijk en wegen.
- Streef naar een opstelling waarbij de hoogte van het panelenveld geen grote impact heeft op het beeld. Dit betekent in het open landschap van Dronten veelal een lage panelenopstelling.
- Gebruik zoveel mogelijk aanwezige landschappelijke elementen als dijken, singelbeplanting en waterlopen voor de afscherming van een zonnepark.
- Hekwerken zijn alleen toegestaan als het echt niet anders kan.
- Kies voor de bijhorende gebouwtjes een donkere kleurstelling. Sluit wat betreft hoogte aan bij de hoogte van de zonnepanelen.
- Plaats in open landschappen het zonnepark op grote afstand (bijvoorbeeld 300 m) van de waarnemer.
- Houd in een open landschap ongeveer één kilometer afstand aan tot de woonbebouwing.
- Gebruik kenmerkende landschapselementen als boomsingels, sloten en dijken voor de inpassing en afscherming.
- Stimuleer het vergoten van de biodiversiteit door veel ruimte tussen de rijen zonnepanelen te laten en kruidenrijk grasland aan te leggen.
- Benut de randzones van het zonnepark voor een ecologische inrichting.
- Een aaneengesloten 'dak' van zonnepanelen uit oogpunt van biodiversiteit is niet toegestaan.
- Kies voor inheemse soorten wanneer sprake is van een afscherming van beplanting.

Participatie

Wanneer mensen kunnen participeren bij de realisatie van een zonnepark wordt de lokale betrokkenheid bij de ontwikkeling vergroot. Op die manier kunnen tegenover de lasten ook voordelen – lusten – staan. Zo ontstaat er draagvlak voor de energietransitie. De gemeente Dronten hecht er waarde aan om daar in het zonnebeleid inhoud aan te geven. In de beleidsvisie is daarom een set van spelregels opgenomen die 'aan de voorkant' worden meegegeven aan de initiatiefnemer.

Om lusten en lasten van zonneparken evenredig te verdelen, wordt financiële participatie bevorderd. De gemeente maakt, in samenspraak met de omgeving, over de vorm van de financiële participatie aanvullende afspraken met de initiatiefnemer. Er zijn een aantal mogelijkheden:

1. Financiële participatie middels een voorinvestering, aandelen of lokaal eigendom via een energie coöperatie.
2. Instellen gebiedsfonds, duurzaamheidsfonds of omgevingsfonds. (Nader uit te werken.)

Bij de start van een project wordt de initiatiefnemer gevraagd een voorstel te doen voor het uitwerken van de financiële participatie. Gestreefd dient te worden naar een zo groot mogelijke betrokkenheid van het aanliggende dorp cq. de omwonenden. In de beleidsvisie is een set randvoorwaarden opgenomen.

Instrumentarium

Aan een zonnepark kan op twee verschillende manieren medewerking worden verleend: via een bestemmingsplan met een verbrede reikwijdte of via een omgevingsvergunning voor afwijken van het bestemmingsplan waaraan voorwaardelijke verplichtingen kunnen worden meegegeven, zoals de tijdelijkheid. Naar verwachting treedt in 2021 de Omgevingswet in werking. De in dit kader relevante instrumenten zijn het omgevingsplan en de omgevingsvergunning. Het stimuleren van duurzame projecten is één van de uitgangspunten van de Omgevingswet.

1. INLEIDING

1. 1. Beleidsvisie zon: een sturende visie op grondgebonden zonne-energie

Dronten heeft hoge ambities voor haar klimaat- en duurzaamheidsbeleid. Wat betreft duurzame energieopwekking heeft windenergie al voor een groot deel aan onze energietransitie-doelstellingen bijgedragen. De doelstelling van het klimaatbeleid van de rijksoverheid is klimaatneutraliteit te bewerkstelligen en is in de gemeente Dronten om die reden primair gericht op CO2 besparing.

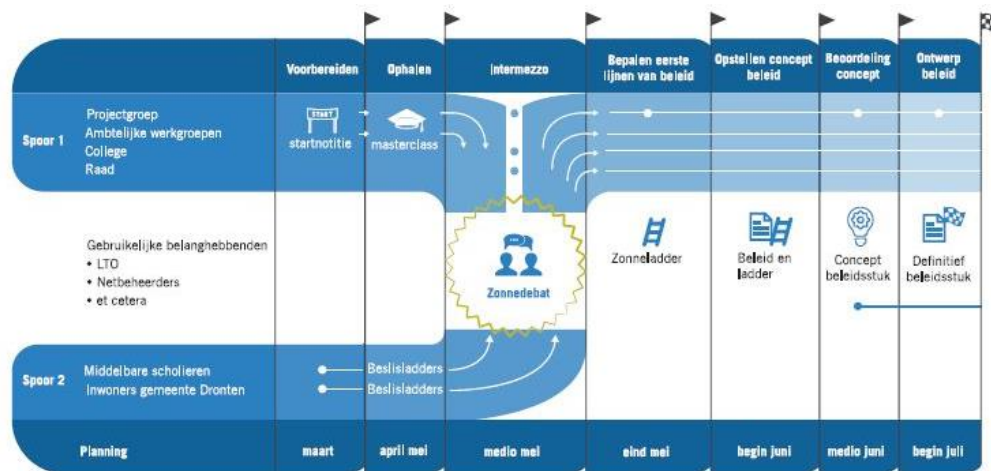
Waarom dan toch beleid ontwikkelen voor [grondgebonden zonneparken](#) als al aan de gemeentelijke taakstelling is voldaan? Dronten is immers al energieneutraal? Daar is een aantal redenen voor:

- In de gemeente Dronten wordt met regelmaat door initiatiefnemers gevraagd naar de mogelijkheden voor grondgebonden zonnepanelen in het buitengebied. Hier willen wij een beleidsmatig gemotiveerd antwoord op kunnen geven.
- In het [Provinciaal beleid: Structuurvisie zon](#) is het minimaal benodigd oppervlakte zonnepanelen op agrarisch bestemde grond in het landelijk gebied, berekend op 1.000 hectare. Met de vaststelling van de structuurvisie is echter nog niet de ruimte voor 1.000 hectare vrijgegeven, maar wordt ruimte geboden voor 500 ha (1^e tranche). De bijbehorende verdeling over de gemeenten is inmiddels vastgelegd. Met deze beleidsvisie anticiperen wij alvast op de tweede tranche van 500 ha en eventueel volgende tranches. De tweede tranche wordt pas opengesteld na evaluatie van de 1^e tranche.
- Vanuit het Rijk, Provincie en vanuit het [Klimaatakkoord en RES](#) (Regionale Energie Strategieën) worden op termijn mogelijke bovengemeentelijke taakstellingen verwacht. Hier willen wij ons goed op voorbereiden.

Alhoewel de gemeente dus geen concrete 'opgave' heeft als het gaat om zonne-energie is vanuit deze context een zorgvuldig afgewogen anticiperend en sturende visie op grondgebonden zonne-energie in het buitengebied wenselijk. Deze 'beleidsvisie zon' voorziet daarin.

1. 2. Plan van aanpak: innovatief participatieproces

In april 2019 is gestart met het proces om te komen tot een beleidsvisie zon. In een 'Masterclass zon' (14 mei 2019) is eerst ambtelijk intern verkend welke aspecten allemaal van belang zijn bij het opstellen van beleid. Bij onze aanpak om te komen tot de beleidsvisie hebben wij van begin af aan een innovatief participatieproces voor ogen gehad: dit is tot uiting gekomen in een [digitale enquête](#) en het bezoek aan een middelbare school in de periode juni-juli. Met name het bezoek aan de schoolklassen zorgde voor een 'frisse blik' op de materie! Het goed bezochte '[Zonnedebat](#)' (juni 2019) was vervolgens een centraal onderdeel van het participatieproces.

Figuur 1. Plan van aanpak beleidsvisie Zon Dronten

1. 3. Doelstelling beleidsvisie zon: afwegingskader voor zonneparken in het buitengebied

De doelstelling voor het zonne-beleid is een afwegingskader bieden voor het eventueel realiseren van grondgebonden zonneparken in het buitengebied, waarbij een zorgvuldige afweging wordt gemaakt tussen duurzaamheidsambities, economische -en maatschappelijke belangen en landschappelijke kwaliteiten.

De Provincie Flevoland heeft in haar coalitieakkoord het duidelijk verwoord: voedselproductie gaat vóór de grondgebonden opwekking van zonne-energie. Dit betekent dat de aanleg van een zonnepark niet ten koste mag gaan van landbouwgronden. In onze beleidsvisie is dit principe leidend geweest bij het tot stand komen van de '[zonneladder](#)'. Naast dat zo zuinig mogelijk omgegaan moet worden met agrarische gronden, vinden wij het van belang dat er rekening wordt gehouden met het landschap: versnippering en verrommeling moet worden voorkomen. Ook daar reikt de beleidsvisie handvatten voor aan.

In dit beleidskader is uitgewerkt, rekening houdend met bovenstaande, hoe en op welke wijze richting wordt gegeven aan de ontwikkeling en ruimtelijke inpassing van grondgebonden zonnepanelen in het buitengebied.

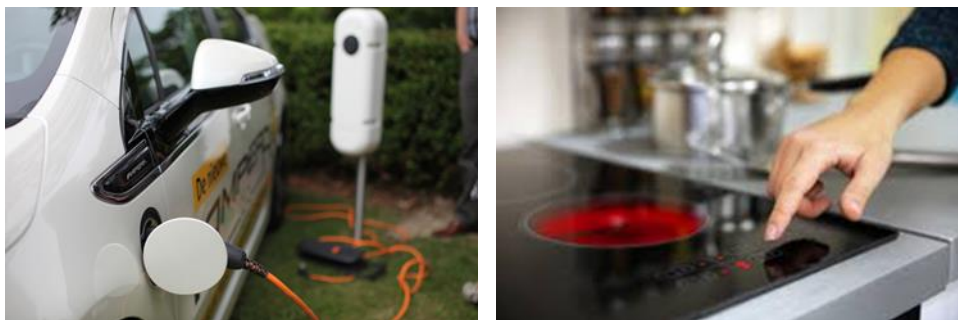
Figuur 2. Impressie zonneparken

1. 4. Beleidsmatige context: de energietransitie

Energietransitie: overgaan op volledig duurzame energiebronnen

Het opstellen van een beleidskader voor zonneparken staat niet op zichzelf, maar is één van de bouwstenen om bij te dragen aan de energietransitie. Energietransitie betekent de overgang van energie uit fossiele brandstoffen zoals gas en steenkolen naar volledig hernieuwbare energie. Het doel van de transitie is een geheel duurzame energievoorziening in Nederland te hebben in 2050, die dan voor 100% bestaat uit hernieuwbare energie.

In [Bijlage 3](#) is een overzicht opgenomen van de beleidsmatige context waarbinnen deze beleidsvisie zon moet worden gezien. Het gaat dan om [Energieakkoord voor duurzame groei](#), [Klimaatakkoord en RES](#), de provinciale ambitie en opgave ([Structuurvisie zon](#)) en het gemeentelijk beleid, verwoord in het [Klimaatbeleidsplan Dronten](#). De doelstellingen van de gemeente Dronten zijn klimaatneutraal in 2020 en aardgasvrij in 2050.

Figuur 3. Foto's ter illustratie klimaatneutraal en aardgasvrij

Gedragscode Zon op land

Zonne-energie is een nieuw gebruik van ons landschap en essentieel om de klimaatdoelen te halen. Tegelijkertijd stuiten ontwikkelaars van zonneparken soms op zorgen en wensen over de locatie, de natuur of het uitzicht. Het is een uitdaging om zonne-energie goed in te passen én rekening te houden met alle belangen. Een brede coalitie van natuur-, milieu-, energie- en bewonersorganisaties heeft zich de afgelopen maanden gebogen over deze problematiek. Het resultaat is een gezamenlijke gedragscode Zon op Land. Daarin is onder meer afgesproken om met zonneparken de natuur te ontzien en nog beter rekening te houden met de omwonenden. De gedragscode Zon op land¹ kent veel raakvlakken met het beleid zoals verwoord in deze beleidsvisie.

1. 5. Leeswijzer

Na *hoofdstuk 1 Inleiding* gaan we in *hoofdstuk 2, Visie op zonne-energie* in op de visie van de gemeente Dronten op grondgebonden zonne-energie in het buitengebied. Dit resulteert in de zogenaamde 'zonneladder'. In *hoofdstuk 3* gaan we in op de [Ruimtelijke randvoorwaarden](#) die van toepassing zijn op de realisatie van zonneparken in het buitengebied. Voor een eerlijke verdeling van mogelijkheden om iedereen mee te laten doen in de energietransitie, vindt de gemeente het belangrijk dat bij de ontwikkeling van zonneparken mogelijkheden voor participatie aan inwoners en bedrijven worden geboden. Daarnaast is het van

¹ Zie ook: <https://www.natuurenmilieu.nl/wp-content/uploads/2019/11/Gedragscode-zon-op-land-Holland-Solar-171019-definitief.pdf>.

belang dat ‘de omgeving’ vroegtijdig in de planvorming wordt betrokken en mee kan denken over locatie en inrichting. In *hoofdstuk 4* [Participatie](#) worden deze aspecten verder uitgewerkt. In *hoofdstuk 5* ([Instrumentarium](#)) wordt tenslotte ingegaan op de planologische procedure en het overig instrumentarium.

De beleidsmatige context is als [Bijlage 3](#) bij deze beleidsvisie opgenomen. Het verslag van het Zonnedebat is opgenomen als [Bijlage 4](#). De resultaten van de digitale enquête zijn te vinden in [Bijlage 5](#).

2. VISIE OP ZONNE-ENERGIE

2. 1. Uitgangspunten

De opbrengst van de verschillende onderdelen van het [participatieproces](#) vormde de belangrijkste input om de hoofdlijnen van het zonnebeleid uiteen te zetten. Daarnaast sluiten onze hoofduitgangspunten aan bij de maatschappelijke discussie over dit onderwerp: deze laat zien dat er een 'verschuiving' plaatsvindt in het denken over grondgebonden zonneparken op landbouwgronden. In het ruimtelijke beleid wordt meer en meer ingezet op het maximaal ontzien van natuur- en landbouwgronden. Ook moeten belemmeringen voor de versnelde toepassing van zon op daken worden weggenomen.

Op basis van bovenstaande zijn voor het zonnebeleid van de gemeente Dronten de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- Prioriteit bij 'zon op dak'.
- Vergroot de biodiversiteit.
- Het landschap is leidend.
- Bundel en combineer waar mogelijk.
- Maak slim gebruik van het elektriciteitsnetwerk.
- Zuinig omgaan met landbouwgronden.

De uitgangspunten sluiten aan bij de bouwstenen uit het [provinciaal beleid \(Structuurvisie zon\)](#). De beleidsvisie omvat ook uitgangspunten en randvoorwaarden die betrekking hebben op het verkrijgen van maatschappelijk draagvlak in de uitvoeringsfase ([procesparticipatie / maatschappelijke betrokkenheid](#) en [financiële participatie](#)). Deze komen aan de orde in hoofdstuk 4 [Participatie](#).

2. 2. Toelichting op de uitgangspunten

Prioriteit bij 'zon op dak'

In het buitengebied is er - in de vorm van schuren en loodsen - veel dakoppervlakte beschikbaar. Van een maatschappelijke controverse rondom zonneparken op landbouwgronden, is bij 'zon op dak' geen sprake: de voordelen van dakgebonden installaties zijn het efficiënte dubbelgebruik en de geen (of zeer beperkte) landschappelijke impact. De prioriteit ligt daarom bij de realisatie van zon op dak. Dit uitgangspunt sluit aan bij het aangescherpte rijksbeleid inzake nieuwe zonneparken².

Vergroot de biodiversiteit

We vinden het belangrijk dat er rekening gehouden wordt met de aanwezige natuurwaarden en het streven is de biodiversiteit te verbeteren. Veel ruimte tussen de rijen zonnepanelen en de aanleg van een kruidenrijk grasland zijn essentieel voor de bevordering van biodiversiteit. Bij het opstellen van het plan voor een zonnepark moet blijken dat de ecologische inpassing een belangrijke nevenfunctie van het zonnepark is. Zie voor een nadere uitwerking paragraaf [Biodiversiteit](#).

² Zie hiervoor <https://www.hieropgewekt.nl/nieuws/kamerbrief-minister-wiebes-over-zonneparken-natuur-en-landbouwgronden-maximaal-ontzien>.

Landschap is leidend

Een zonnepark verandert de omgeving. Het bouwen van de stellages met panelen en de behuizingen voor transformatoren is een 'nieuwe' verschijningsvorm in het landschap. Deze impact is vooral ruimtelijk en visueel. Voorkomen moet worden dat door de aanleg van zonneparken een rommelig en versnipperd beeld ontstaat. In het 'manmade' landschap van Dronten moeten nieuwe elementen en functies zoals zonneparken in principe een plek kunnen krijgen. Daarbij moeten de karakteristieken van dit landschap (zoals rechtlijnigheid, weidsheid en uniformiteit) gerespecteerd en herkenbaar blijven. De veranderingen in het landschap als gevolg van de energietransitie geven we vorm op een manier die bij ons past: robuust, eenduidig en helder. Dit vraagt om een sterke planmatige ontwikkeling vanuit heldere ontwerpprincipes. Voor achtergrondinformatie over het landschap van Dronten zie [Bijlage 2: Landschap](#).

Bundel en combineer waar mogelijk (meervoudig ruimtegebruik)

Onder een zonnepark met meervoudig ruimtegebruik wordt een zonnepark verstaan waarvan de gronden naast de functie voor het opwekken van duurzame energie nog een andere functie hebben. Voorbeelden van meervoudig ruimtegebruik zijn plaatsing op een vuilstort of als overkapping van een parkeerplaats. Ook een zandwininput of waterbassin (met drijvende panelen) behoort tot de mogelijkheden. Een combinatie van zonnepanelen en agrarisch grondgebruik wordt ook gerekend tot meervoudig ruimtegebruik. Veel zonnepanelen dicht op elkaar betekent geen zon meer op de bodem, en plaatselijk geen of juist te veel water. Met wat meer afstand kunnen de zonneparken ook gebruikt worden om kippen te laten scharrelen, schapen te laten grazen of bloemrijke graslanden te laten groeien.

Maak slim gebruik van het elektriciteitsnetwerk

De beschikbare ruimte op het laagspanningsnet willen we vooral beschikbaar houden voor 'zon op dak'. Om bij grondgebonden zonneparken de netwerkkosten zo laag mogelijk te houden liggen kansen nabij energievragers of cable pooling³.

Zuinig omgaan met landbouwgronden

Dronten is een landbouwgemeente bij uitstek met een hoge agrarische productie. De gemeente Dronten kiest er voor om hét centrum te zijn van de hightech agro & food inspiratie regio, met als kernwaarden duurzaamheid, technologische innovaties, ondernemerschap én voedselzekerheid. Zonnepanelen op grond beperken de agrarische productieruimte en passen niet in de agro & food strategie. Wij staan dan ook op het standpunt dat met deze agrarische productieruimte zuinig moet worden omgesprongen. Ook in het maatschappelijk debat hoor je in toenemende mate dat men liever niet ziet dat schaarse landbouwgrond wordt gebruikt voor zonneparken. En met name de polders van Flevoland zijn, naast het bieden van een aantrekkelijke woon- en werkomgeving, vooral bedoeld als agrarische productieruimte. Voor jonge boeren die willen investeren in bedrijfsuitbreiding of grondgebondenheid is de beschikbaarheid van betaalbare landbouwgrond essentieel. En de omschakeling naar een duurzamere en diervriendelijkere landbouw betekent veelal minder vee, maar juist meer grond (extensivering).

³ Cable pooling: Op plaatsen waar zonnepanelen worden gerealiseerd nabij windmolens, kan aangesloten worden op de kabels van de molens. Dit wordt ook wel 'cable pooling' genoemd. De pieken van het aanbod van wind- en zonne-energie liggen over het algemeen op andere momenten. De investeringen in de infrastructuur voor windenergie kunnen bij de realisatie van zonneparken dus dubbel worden benut.

2. 3. Maatwerkbenadering

Overkappen van parkeerplaatsen

Toepassen van zonnepanelen als overkapping is goed mogelijk voor grotere parkeerterreinen behorende bij een bedrijf, instelling, recreatieterrein of attractiepark. Aandachtspunten zijn beschaduwning, vandalisme, sociale veiligheid (donker als gevolg van overkapping) en reflectie van de panelen richting omliggende woningen. Door de plaatsing van zonnepanelen boven parkeerplaatsen wordt meervoudig ruimte gebruik toegepast: enerzijds duurzame energieopwekking en anderzijds als pv-dakconstructie (carport). Parkeerterreinen krijgen zo een dubbele functie.

Onbenutte terreinen in bebouwd gebied

Onbenutte gronden in bebouwd gebied lenen zich goed voor een (tijdelijke) invulling met zonnepanelen. Omdat hier al sprake is van bebouwing zal het introduceren van panelen op deze plekken doorgaans minder invloed hebben op de kenmerken of identiteit van een gebied dan in onbebouwd gebied.

Langs infrastructuur

Wanneer we liever geen hoogwaardige agrarische gronden inzetten voor de opwekking van zonne-energie, komen we in het buitengebied als vanzelf op gronden die in eigendom zijn van Rijkswaterstaat, provincie of Waterschap. Het gaat dan om gronden langs de A6, langs de provincie wegen, bij knooppunten of langs dijken. De betreffende eigenaar bepaalt in overleg met de regionale en lokale overheden of locaties op hun gronden ontwikkeld kunnen worden voor zonneparken. Zij zullen daarbij aansluiten op het regionale en lokale ruimtelijk beleid. Als gemeente denken we graag mee over exacte locaties langs infrastructuur en de zorgvuldige inpassing daarvan in het landschap.

Op water

De randmeren en het IJsselmeer vormen interessante locaties voor zonneparken. Bij 'zon op water' worden immers geen hoogwaardige landbouwgronden onttrokken. De gemeente Dronten staat in beginsel positief tegen plannen voor 'zon op water'. De zonnepanelen op het water zullen vanaf de dijken gezien zichtbaar zijn en mogelijk tot visuele verstoring leiden. Daarom denken wij dan ook graag mee over de verdere uitwerking van plannen voor 'zon op water'. Rijkswaterstaat is de belangrijkste initiator voor een dergelijke ontwikkeling. Een ontwikkeling op korte termijn valt echter nog niet te verwachten.

Waterzuiveringsinstallaties, stortplaatsen, binnenwateren, IJsseloog

Door op deze locaties grondgebonden zon toe te staan is er sprake van duurzaam ruimtegebruik: bestaande functies worden mede ingezet voor de opwek van zonne-energie. Er is sprake van meervoudig ruimtegebruik. De ontwikkeling gaat niet ten koste van hoogwaardige landbouw- of natuurgroonden.

Evenemententerreinen en recreatieterreinen

Terreinen als Walibi en Flevonice bieden goede mogelijkheden voor de opwek van zonne-energie. Zo wordt de energie opgewekt daar waar het ook gebruikt wordt. Momenteel wordt er een zonnepark gerealiseerd op het golfterrein van Dorhout Mees. Dit park beslaat een oppervlakte van 85,5 hectare.

Ruimte voor innovaties

Naast bovengenoemde mogelijkheden voor de opwek van zonne-energie in 'trede 2' willen we dat er in Dronten ook ruimte is voor kleinschalige, innovatie ontwikkelingen op het gebied van zonne-energie. We denken daarbij aan kleine zonneparken van maximaal 1 ha, waarbij de meerwaarde ligt in het opwekken van zonne-energie in relatie tot het terugdringen van de CO₂-uitstoot. Het gaat hier om maatwerk: samen met de initiatiefnemer worden locatiekeuze en ruimtelijke randvoorwaarden verder uitgewerkt.

Figuur 4. Voorbeelden dubbel grondgebruik

Figuur 5. Zuinig omgaan met landbouwgronden

2. 4. De zonneladder

Op basis van opbrengst van de verschillende onderdelen van het [participatietraject](#) en de in paragraaf 2.1 geformuleerde uitgangspunten is vervolgens een zogenaamde 'zonneladder' opgesteld. De zonneladder is een hulpmiddel om de ruimtelijke prioritering aan te geven die de gemeente Dronten hanteert ten aanzien van het opwekken van zonne-energie. De zonneladder brengt hiërarchie aan in het beoordelen van de geschiktheid van initiatieven en locaties: initiatieven en locaties op een hogere trede komen pas in beeld pas wanneer de mogelijkheden op de lagere trede in voldoende mate zijn benut.

De zonneladder bestaat uit drie tredes:

- Trede 1: meteen doen.
- Trede 2: maatwerkbenadering.
- Trede 3: voorlopig niet.

Trede 1 en 3 spreken voor zich en vloeien direct voort uit de uitgangspunten 'prioriteit bij 'zon op dak' en 'zuinig omgaan met landbouwgronden'. Trede twee betreft de initiatieven die niet behoren tot trede 1 (zon op dak of gevels) of trede 3 (landbouwgrond benodigd).

Voor deze initiatieven is maatwerk vereist: met inachtneming van de [ruimtelijke randvoorwaarden](#) en de eisen die gesteld worden aan [participatie](#) zijn deze initiatieven kansrijk. Mogelijke initiatieven uit trede twee zijn in paragraaf 2.4 [Maatwerkbenadering](#) verder toegelicht.

Trede 3: voorlopig niet	• Initiatieven voor zonneparken waarvoor landbouwgrond benodigd is. • Zonneparken in natuur- en bosgebieden.
Trede 2: maatwerkbenadering	• Overkappen van parkeerplaatsen. • Onbenutte terreinen in bebouwd gebied. • Langs infrastructuur (A6, Hanzelijn, dijken en N-wegen). • Op water: randmeren en IJsselmeer • Waterzuiveringsinstallaties, vuilnisbelten/stortplaatsen, binnenwateren (IJsselooog). • Evenemententerreinen en recreatieterreinen. • Ruimte voor innovaties.
Trede 1: meteen doen	• 'Zon op dak'. • Panelen aan gevels van gebouwen.

Figuur 6. De zonneladder

Figuur 7. Voorbeelden van trede 1 ('zon op dak') en trede 2 (langs infrastructuur)

3. RUIMTELIJKE RANDVOORWAARDEN

Het is van belang dat een zonnepark wat betreft omvang, hoogte en opstelling goed in het landschap past. Een voorwaarde voor het vergunnen van een zonnepark is een goed uitgewerkt inrichtingsplan met zorgvuldige aandacht voor landschappelijke inpassing, afscherming en biodiversiteit. In dit hoofdstuk worden de randvoorwaarden aangedragen die betrekking hebben op:

- [Opstellingsvarianten.](#)
- [Hoogte van de panelen.](#)
- [Randen/afscherming.](#)
- [Bijbehorende gebouwtjes.](#)
- [Landschappelijke inpassing.](#)
- [Biodiversiteit.](#)

Bij de beoordeling van de zonneparken Dorhout Mees en Flevonice is inhoud gegeven aan deze ruimtelijke randvoorwaarden.

3. 1. Opstellingsvarianten

Zonneparken kennen over het algemeen twee type opstellingen, namelijk een zuid opstelling en een oost-west. Beide opstellingen kennen voor- en nadelen. Bij een zuid opstelling is sprake van een hoge opbrengst per m² zonnepaneel en er is een piek-opbrengst rond het middaguur. Er wordt afstand tussen de panelen aanhouden en er is sprake van een hogere hellingshoek. Een oost-west opstelrichting kent een lagere opbrengst per m² zonnepaneel, maar de piekbelasting over de dag gezien is iets meer verspreid dan bij een zuid opstelling. De panelen staan dichters op elkaar en er is sprake van een lagere hellingshoek.

zuidopstelling:

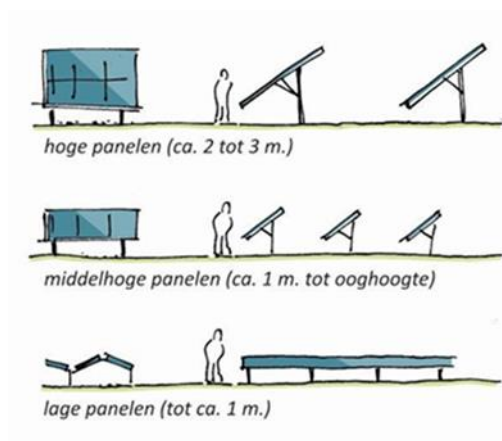
oost-west opstelling:

Figuur 8. impressie zuid opstelling en oost-west opstelling

3. 2. Hoogte van de panelen

De panelenopstellingen hebben over het algemeen een hoogte tussen de 1 en 3 meter. In het overwegend open landschap van Dronten willen we geen hoge panelen omdat dit afbreuk doet aan de landschappelijke kwaliteit. Wanneer er sprake is van een grote afstand tussen de openbare weg en het zonnepark heeft de hoogte van de zonnepanelen echter minder impact op het beeld. Wij streven naar een opstelling waarbij de hoogte van het panelenveld geen grote impact heeft op het beeld. Dit betekent dat in het open landschap van Dronten veelal gekozen wordt voor een lage panelenopstelling.

Laag: 0,7 - 1,5 m. (oost-westopstelling)

Laag: 0,7 - 1,5 m. (zuidopstelling)

Middelhoog: 1,5 - 2,5 m. (zuidopstelling)

Hoog: >2,5 m. (zuidopstelling)

Figuur 9. Impressie hoge, middelhoge en lage panelen

3. 3. Randen/afscherming

In het buitengebied van Dronten is veelal sprake van een weids -en open landschap met lange zichtlijnen. Een inpassing van een zonnepark door opgaande beplanting die uitgroeit tot struikgewas/bomen vinden wij in dit open landschap niet passend. Ook een inpassing door middel van een maaiveldverhoging (in de vorm van taluds) past niet in een open en

grootschalig landschap. In de randmeerzone aan de oostzijde van Dronten en rondom de kernen is sprake van een meer besloten landschap door de aanleg van bossen en bosjes. Hier moet op worden ingespeeld als het gaat om de randen van een zonnepark.

Afscherming is bedoeld om het park niet toegankelijk te maken in verband met kans op het stelen van panelen. Hekwerken zijn weliswaar transparant maar zijn in een open landschap opvallend aanwezig. Voor de afscherming van een zonnepark willen wij dat er - waar mogelijk - gebruik gemaakt wordt van aanwezige landschappelijke elementen als dijken, singelbeplanting en waterlopen. Hekwerken zijn alleen toegestaan als het echt niet anders kan. In dat geval moeten de hekwerken zo transparant mogelijk zijn, met mogelijkheid voor 'ecologische uitwisseling' (ruimte laten aan onderzijde van de hekwerken zodat er geen sprake is van een barrièrewerking voor amfibieën, reptielen en kleine zoogdieren).

Figuur 10. Randen/afscherming: inspelen op bestaande landschap (links), afscherming door middel van een hekwerk (rechts)

3. 4. Bijbehorende gebouwtjes

Onderdeel van het zonnepark zijn een of meerdere transformator-gebouwtjes. Deze gebouwtjes hebben over het algemeen een hoogte van circa 2 tot 4 meter. De oppervlakte bedraagt circa 15 tot 20 m². Door voor de bijbehorende gebouwtjes te kiezen voor een donkere kleurstelling vallen deze minder op binnen de opstelling van zonnepanelen. De gebouwtjes vallen ook minder op als er wat betreft hoogte wordt aangesloten bij de hoogte van de zonnepanelen.

Figuur 11. Impressie transformator-gebouwtjes

3. 5. Landschappelijke inpassing

Een van de [uitgangspunten](#) voor ons zonnebeleid is dat het landschap leidend is. De karakteristieken van het landschap van Dronten moeten gerespecteerd en herkenbaar blijven. Het meest kenmerkende landschap in de gemeente is ongetwijfeld dat van de open polder.

Het is een uniek door de mens planmatig aangelegd landschap. De grootschalige grote open ruimte is heel bijzonder. Naast de weidsheid van de polder komen er ook kleinschaliger landschappen voor (de fruitteeltgebieden en de Randmeerzone). Voor achtergrondinformatie over het landschap van Dronten zie [Bijlage 2: Landschap](#).

Voor de inpassingen van zonneparken in deze verschillende landschappen gelden de volgende richtlijnen:

Opstelrichting

Bij een opstelling moet altijd rekening worden gehouden met de verkavelingsrichting. Met de opstelrichting moet worden aangesloten op de landschappelijke structuren en lijnvormige elementen als dijk en wegen.

Openheid

Wij willen de kenmerkende openheid van ons landschap behouden. Daarom moeten in een open landschap bij voorkeur lage panelen te worden toegepast, waar je overheen kan kijken.

Afstand vanaf weg tot panelen

In de grote open landschappen moet de inpassing bij voorkeur plaats vinden door het zonnepark op grote afstand (bijvoorbeeld 300 m) van de waarnemer te plaatsen. Hierdoor ontstaat een wijde tussen waarnemer en rand van het zonnepark zodanig dat details vervagen en het zonnepark niet excessief boven de horizon uitkomt.

Lijnen

Indien het park verder weg ligt van de waarnemers is de wens om de lijnen van het landschap strak te volgen minder van belang. De vorm zal minder herkenbaar zijn door de grote afstand.

Afstand van bebouwing tot panelen

Als een zonnepark in een open landschap te zien is vanuit woonbebouwing biedt, moet ongeveer één kilometer afstand tot die bebouwing aan worden gehouden. Deze afstand is niet nodig wanneer de panelen niet zichtbaar zijn door bijvoorbeeld onderbreking van het zicht door groen. Of wanneer de panelen, gezien vanaf het bebouwd gebied, wegvallen tegen een horizon van beplanting of bebouwing.

Gebruik van kenmerkende landschapselementen

De ruimtelijke kwaliteit van een zonnepark wordt bepaald door de keuze voor structuur: bewust wel of niet zichtbaar zijn van het park, de hoogte van de panelen en het inspelen op de aanwezige landschappelijke kwaliteiten. Het verschil in grootschaligheid en kleinschaligheid in landschap is bepalend voor de te kiezen inpassing. Met voorbeelden geven we aan welke opties het landschap biedt, om het landschap zoveel mogelijk te respecteren.

Boomsingels

In een meer besloten landschap worden boomsingels toegepast in de afscherming van het zonnepark. Door een groene rand worden de parken uit het zicht onttrokken. Het versterken van de onderbegroeiing geeft ook de mogelijkheid om een hekwerk onzichtbaar te maken. Indien het park binnen een landschappelijke 'kamer' wordt geplaatst is een open ruimte tussen boomsingel en de zonnepanelen gewenst. Hierdoor is er minder last van schaduw en blijft de boomsingel als los element zichtbaar.

Sloten

In de open landschappen zijn vaarten en tochten kenmerkende landschapselementen. Als afscherming van het park moeten hier de aanwezige waterlopen zo veel mogelijk benut worden.

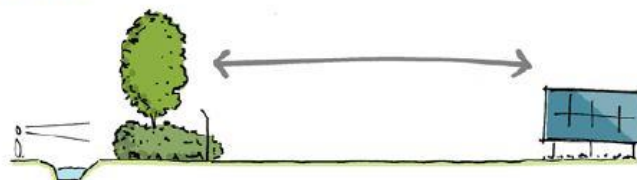
Dijken

Een bestaande of een nieuw aan te leggen dijk is een landschapselement dat kan worden toegepast om het zonnepark aan het zicht te onttrekken.

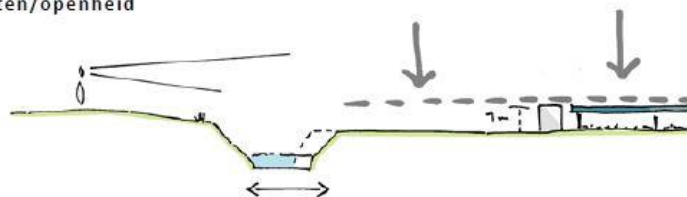
Lijnen

Bij zichtbare zonneparken is het van belang dat de panelen geordend worden binnen de lijnen van het landschap. Dit kunnen boomsingels of slotenpatronen zijn. Ook de ondersteunende bebouwing moet binnen deze lijnen blijven.

Boomsingels

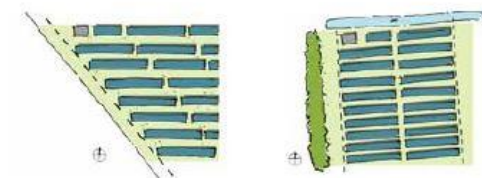
Sloten/openheid

Dijken

Lijnen

Figuur 12. Gebruik van kenmerkende landschapselementen

3. 6. Biodiversiteit

Wij vinden het belangrijk dat zonneparken bijdragen aan de verhoging van de biodiversiteit. Met name in intensief agrarisch gebied kunnen zonneparken leiden tot toename in soorten vegetatie, insecten en vogels. Met de juiste inrichting kan een zonnepark een positief effect hebben op de biodiversiteit. Biodiversiteit wordt gestimuleerd door:

1. Veel ruimte tussen de rijen zonnepanelen en de aanleg van een kruidenrijk grasland. Meer ruimte tussen de zonnepanelen betekent dat er meer licht en water op de bodem komt. De open zones tussen de panelen rijen worden extensief beheerd als kruidenrijk grasland met een daarop afgestemd maai- of begrazingsbeheer.
2. Het benutten van de randzones van het zonnepark door deze randen natuurlijk in te richten en extensief te beheren als kruidenrijk grasland, met een daarop afgestemd maai- of begrazingsbeheer.

Wanneer de bodem onder de panelen volledig wordt afgeschermd van licht en regenwater zal het bodemleven verstoord worden. Een aaneengesloten 'dak' van zonnepanelen uit oogpunt van biodiversiteit is daarom niet toegestaan. De panelen moeten zo worden geplaatst dat er iets onder kan groeien. Mogelijkheden liggen in het toepassen van een juiste mix aan plantensoorten in de onderbegroeiing, onder of tussen de panelen, afgestemd maai- of begrazingsbeheer, het creëren van ecologische randzones en bloemrijke kruidenranden en/of de aanleg van natuurvriendelijke oevers. Wanneer sprake is van een afscherming van beplanting moet gekozen worden voor inheemse soorten.

Cruciaal is dat er voldoende licht en water op de bodem komt. Dit wordt bepaald door het aantal panelen, de hoogte en de hellingshoek van de panelen. Bij het opstellen van het plan voor een zonnepark moet blijken dat de ecologische inpassing een belangrijke nevenfunctie van het zonnepark is. Gezocht moeten worden naar een optimum voor maximale stroomproductie en het vergroten van de biodiversiteit⁴.

3. 7. Conclusies

Samenvattend zijn de volgende ruimtelijke randvoorwaarden van toepassing bij de realisatie van een zonnepark:

- Houd rekening met de verkavelingsrichting.
- Sluit met de opstelrichting aan op de landschappelijke structuren en lijnvormige elementen als dijk en wegen.
- Streef naar een opstelling waarbij de hoogte van het panelenveld geen grote impact heeft op het beeld. Dit betekent in het open landschap van Dronten veelal een lage panelenopstelling.
- Gebruik zoveel mogelijk aanwezige landschappelijke elementen als dijken, singelbeplanting en waterlopen voor de afscherming van een zonnepark.
- Hekwerken zijn alleen toegestaan als het echt niet anders kan.
- Kies voor de bijhorende gebouwtjes een donkere kleurstelling. Sluit wat betreft hoogte aan bij de hoogte van de zonnepanelen.

⁴ Zie voor achtergrondinformatie biodiversiteit en zonneparken:
<https://www.wur.nl/nl/nieuws/Snelle-groei-zonneparken-kansen-voor-biodiversiteit-en-landbouw.htm>.

- Plaats in open landschappen het zonnepark op grote afstand (bijvoorbeeld 300 m) van de waarnemer.
- Houd in een open landschap ongeveer één kilometer afstand aan tot de woonbebouwing.
- Gebruik kenmerkende landschapselementen als boomsingels, sloten en dijken voor de inpassing en afscherming.
- Stimuleer het vergroten van de biodiversiteit door veel ruimte tussen de rijen zonnepanelen te laten en kruidenrijk grasland aan te leggen.
- Benut de randzones van het zonnepark voor een ecologische inrichting.
- Een aaneengesloten 'dak' van zonnepanelen uit oogpunt van biodiversiteit is niet toegestaan.
- Kies voor inheemse soorten wanneer sprake is van een afscherming van beplanting.

4. PARTICIPATIE

In dit hoofdstuk gaan we in op het onderdeel ‘participatie’(maatschappelijke betrokkenheid) vanaf het moment dat er zich een initiatief aandient. Het participatietraject dat gevolgd is om te komen tot deze beleidsvisie is aangegeven in [Plan van aanpak: innovatief participatieproces](#).

4. 1. Participatie: draagvlak voor de energietransitie

Wanneer mensen kunnen participeren bij de realisatie van een zonnepark wordt de lokale betrokkenheid bij de ontwikkeling vergroot⁵. Op die manier kunnen tegenover de lasten ook voordelen - lusten - staan. Zo ontstaat er draagvlak voor de energietransitie. De gemeente Dronten hecht er waarde aan om daar in het zonnebeleid inhoud aan te geven.

Bij een initiatief voor een zonnepark wordt onderscheidt gemaakt tussen een:

- Lokaal initiatief: initiatieven vanuit het dorp via bijvoorbeeld vereniging van plaatselijk belang of energiecoöperaties. Ook initiatieven vanuit individuele agrariërs worden gerekend tot de lokale initiatieven.
- Commercieel initiatief: initiatieven van bijvoorbeeld projectontwikkelaars, soms ook vanuit het buitenland.
- Overheidsinitiatief: ook een overheidsinstantie kan besluiten om zonneparken te ontwikkelen op haar eigen gronden. Denk hierbij aan RWS, de provincie, of de gemeente zelf.

Voor alle initiatieven geldt dat ze met draagvlak en participatie te maken krijgen. We onderscheiden daarbij ‘procesparticipatie’ en ‘financiële participatie’.

4. 2. Procesparticipatie / maatschappelijke betrokkenheid

Procesparticipatie: maatschappelijke betrokkenheid creëren.

Onder *procesparticipatie* verstaan we dat omwonenden en betrokken professionals/partijen betrokken worden bij het proces om te komen tot een zonnepark. Het doel is maatschappelijke betrokkenheid te creëren, zodat belanghebbenden en betrokkenen zich kunnen vinden in een initiatief en men inzicht en kennis heeft van de noodzaak van de energietransitie en de noodzaak om dit lokaal op te lossen.

De initiatiefnemer van een zonnepark moet een dialoog met omwonenden organiseren. Ook de institutionele stakeholders (betrokken partijen zoals Waterschap, LTO, NMF Flevoland, gemeente en provincie) maakt deel uit van dit proces. Het proces van participatie vangt aan in een vroeg stadium van het traject: de ontwikkeling van het zonnepark moet nog worden uitgetekend. In de sessies met omwonenden en betrokken partijen komen de ruimtelijk/landschappelijke aspecten van het zonnepark aan bod (schaal, hoogte, hekwerken, landschappelijke inpassing en bijbehorende nutsvoorzieningen) zodat een ieder inzicht krijgt in de ruimtelijke impact.

⁵ Voor verdere informatie zie de ‘Handreiking participatie in duurzame-energieprojecten’: <https://www.klimaataakkoord.nl/participatie/handreiking-participatie-duurzame-energie>. De Handreiking helpt ontwikkelaars, overheden en financiers bij het inrichten van de participatie van burgers en andere partijen in zonne- en windprojecten.

Randvoorwaarden: set van spelregels voor de procesparticipatie

De randvoorwaarden kunnen worden gezien als een set van spelregels die 'aan de voorkant' worden meegegeven aan de initiatiefnemer. Deze randvoorwaarden zijn:

1. Voordat de initiatiefnemer zijn plan kenbaar maakt aan omwonenden wordt een plan van aanpak met de gemeente besproken, waarin de initiatiefnemer aangeeft hoe 'de omgeving' wordt meegenomen in het voorbereidingstraject. Het proces- en financieel participatietraject wordt doorgesproken vastgelegd in een intentieovereenkomst.
2. Omwonenden worden zo vroeg mogelijk in het proces bij keuzes ten aanzien van locatie, inpassing, schaal, et cetera, betrokken. Een belangrijke rol is weggelegd voor een vereniging van plaatselijk belang of een andere georganiseerde vorm van bewoners (zoals een vereniging van eigenaren of een lokale energiecoöperatie).
3. De initiatiefnemer organiseert minimaal twee bijeenkomsten waarbij de omwonenden van een aanliggend dorp tot aan het acceptatiegebied worden uitgenodigd. In een eerste overleg tussen gemeente en initiatiefnemer wordt bepaald wat de omvang van het acceptatiegebied is. De eerste bijeenkomst heeft als doel 'ophalen', de tweede bijeenkomst staat in het teken van 'terugkoppelen'. Doel is dat een ieder een goed beeld verkrijgt van de ruimtelijke impact van een zonnepark (schaal, hoogte, hekwerken et cetera) en geïnformeerd wordt over de mogelijkheden tot financiële participatie. Ook moet er voldoende gelegenheid worden geboden om mee te denken met de ontwikkeling.
4. De gemeente is toevoorder bij deze bijeenkomsten. De raadsleden worden uitgenodigd, zodat zij een mening kunnen vormen.
5. De gemeente beoordeelt aan de hand van een door de initiatiefnemer op te stellen rapportage (participatieverslag) in hoeverre voldoende maatschappelijke betrokkenheid is verkregen. Het participatieverslag geeft inzicht in de wijze waarop en in welk stadium met omwonenden en de stakeholders is gecommuniceerd. Om te bepalen of er sprake is van voldoende maatschappelijke betrokkenheid wordt o.a. gekeken of de omwonenden en institutionele stakeholders vroegtijdig zijn meegenomen en/of er genoeg informatie is verstrekt om mee te kunnen denken. Daarnaast zal worden beoordeeld of in redelijkheid gehoor is gegeven aan de wensen en/of eventuele bezwaren.
6. Wij geven de voorkeur aan de inschakeling van lokale bedrijven voor aanleg en onderhoud. Dit in het kader van ons SROI-beleid (Social Return on Investment⁶). Uit het plan van aanpak moet blijken of en zo ja, in hoeverre initiatiefnemer hier op inspeelt.

4. 3. Financiële participatie

Financiële participatie: verdeling van lusten en lasten

Om lusten en lasten van zonneparken evenredig te verdelen, wordt financiële participatie bevorderd. Onder *financiële participatie* verstaan we de mogelijkheid van omwonenden om (direct of indirect) financieel profijt te hebben van een zonnepark.

⁶ SROI is een vorm van maatschappelijk ondernemen. Het houdt in dat, waar mogelijk, bij een aanbesteding van werk met een bepaalde opdrachtwaarde - werken en diensten - aanvullende voorwaarden in het aanbestedingsdocument worden opgenomen. Deze voorwaarden verplichten de opdrachtnemer om een bepaald percentage van de opdrachtwaarde te besteden aan mensen die een afstand tot de arbeidsmarkt hebben en daardoor moeite hebben volledig te participeren in de maatschappij.

Bij lokale initiatieven maakt financiële participatie onlosmakelijk onderdeel uit van de opzet. Bij commercieel opgezette parken is dit echter geen vanzelfsprekendheid. Daarom zijn zowel procesparticipatie als financiële participatie een randvoorwaarde bij de ontwikkeling van grootschaliger parken. Om de baten bij commercieel opgezette zonneparken in belangrijke mate terug te laten vloeien in de directe omgeving zijn er een aantal mogelijkheden:

1. Financiële participatie middels een **voorinvestering, aandelen of lokaal eigendom via een energie coöperatie**.
2. Instellen **gebiedsfonds, duurzaamheidsfonds of omgevingsfonds**. In dit geval gaat een deel van de opbrengst naar een fonds. Omwonenden beslissen mee over doelen. Voor het instellen van een gebiedsfonds is een zekere omvang van het park nodig. (Nader uit te werken.)

De gemeente maakt, in samenspraak met de omgeving, over de vorm van de financiële participatie aanvullende afspraken met de initiatiefnemer. Alleen indien er in de directe omgeving, ondanks afdoende en aantoonbare inzet van de initiatiefnemer, onvoldoende belangstelling is voor de hierboven beschreven (participatie)modellen kan hiervan worden afgeweken. In dat geval dient een initiatiefnemer met een (representatieve) vertegenwoordiging van omwonenden en de gemeente overeenstemming te bereiken over een andere wijze waarmee een project ten gunste komt aan de directe omgeving.

Bij de start van een project wordt de initiatiefnemer gevraagd een voorstel te doen voor het uitwerken van de financiële participatie. Gestreefd dient te worden naar een zo groot mogelijke betrokkenheid van het aanliggende dorp cq. de omwonenden. De gemaakte afspraken worden in een intentieovereenkomst vastgelegd. In de ruimtelijke onderbouwing die bij de vergunningaanvraag moet worden ingediend wordt verder toegelicht hoe de financiële participatie is ingevuld.

Randvoorwaarden financiële participatie

Voor het onderdeel financiële participatie worden de voldoende set randvoorwaarden meegegeven:

1. De initiatiefnemer neemt in een vroeg stadium contact op met gemeente zodat wij kunnen meedenken in het proces.
2. Bij alle initiatieven wordt financiële participatie als randvoorwaarde gesteld: omwonenden moeten - direct of indirect - een financieel voordeel hebben bij het zonnepark.
3. Bij de start van een project wordt de initiatiefnemer gevraagd een voorstel te doen voor het uitwerken van de financiële participatie.
4. Een zo groot mogelijke betrokkenheid van het aanliggende dorp cq. de omwonenden vinden wij belangrijk. Wij streven naar minimaal 50% lokaal eigendom en maximaal 50% 'vreemd vermogen'.
5. Een deel van de winst uit de opbrengst van het zonnepark vloeit in de vorm van een 'gebiedsgebonden bijdrage' terug in de lokale gemeenschap.
6. De gemaakte afspraken worden in een intentieovereenkomst vastgelegd. Hierin worden ook afspraken vastgelegd over de kosten die gemoeid zijn met het opruimen van het zonnepark. Het ontbreken van een intentieovereenkomst geldt als weigeringsgrond voor de verklaring van geen bedenking.
7. Het plan voor financiële participatie vormt een onderdeel van de ruimtelijke onderbouwing van de omgevingsvergunning.

5. INSTRUMENTARIUM

Aan een zonnepark kan op twee verschillende manieren medewerking worden verleend: via een bestemmingsplan met een verbrede reikwijdte of via een omgevingsvergunning voor afwijken van het bestemmingsplan waaraan voorwaardelijke verplichtingen kunnen worden meegegeven, zoals de tijdelijkheid.

5. 1. Bestemmingsplan

Het Provinciaal beleid maakt zonneparken mogelijk met een instandhoudingsperiode van 25 jaar. Dit betekent dat niet zonder meer planologische medewerking kan worden verleend door het vaststellen van een bestemmingsplan. Een bestemmingsplan geeft immers rechten 'voor onbepaalde tijd'. Onder de Crisis- en herstelwet wordt echter in bepaalde gevallen de bevoegdheid gecreëerd tot het vaststellen van bestemmingsplan met een verbrede reikwijdte. In een dergelijk bestemmingsplan kun je afwijken van het bepaalde in de Wro/Bro. Dit maakt het mogelijk om voorlopige bestemmingen toe te kennen (bijvoorbeeld ten behoeve van een zonnepark voor een langere periode).

5. 2. Omgevingsvergunning

Ook kan een zonnepark worden gerealiseerd door een omgevingsvergunning voor afwijken van het bestemmingsplan. De geldende bestemming blijft bestaan maar er wordt toestemming gegeven om hiervoor af te wijken voor de activiteit 'Zonnepark'. Het gaat dan om een omgevingsvergunning met een instandhoudingsperiode van maximaal 25 jaar, waarbij de uitgebreide procedure aan de orde is. Een goede ruimtelijke onderbouwing, waaruit blijkt dat er geen strijdigheid optreedt met een goede ruimtelijke ordening, maakt onderdeel uit van de vergunningsaanvraag. Ook kunnen onderzoeken naar bijvoorbeeld de gevolgen voor flora en fauna noodzakelijk zijn.

5. 3. Omgevingswet

Naar verwachting treedt in 2021 de Omgevingswet in werking. Met de Omgevingswet bundelt de overheid de regels voor ruimtelijke projecten. Zo wordt het makkelijker om ruimtelijke projecten te starten. Met de nieuwe Omgevingswet wordt beoogd:

- de verschillende plannen voor ruimtelijke ordening, milieu en natuur beter op elkaar afstemmen;
- duurzame projecten te stimuleren;
- gemeenten, provincies en waterschappen meer ruimte geven. Zo kunnen zij hun omgevingsbeleid afstemmen op hun eigen behoeften en doelstellingen.

Verder biedt de wet meer ruimte voor particuliere ideeën. Dit komt doordat er meer algemene regels gelden, in plaats van gedetailleerde vergunningen. Het doel staat voorop en niet het middel om er te komen. De houding bij het beoordelen van plannen is 'ja mits' in plaats van 'nee tenzij'. Zo ontstaat ruimte voor bijvoorbeeld bedrijven en organisaties om met ideeën te komen. Het **omgevingsplan** bevat alle regels over de fysieke leefomgeving die de gemeente stelt binnen haar grondgebied. Per gemeente is er één omgevingsplan. Burgers, bedrijven en overheden kunnen toestemming vragen om activiteiten in de fysieke leefomgeving te mogen uitvoeren door het aanvragen van een **omgevingsvergunning**. De hoofdregel is dat de reguliere procedure van titel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht

wordt gevolgd (Omgevingswet, artikel 16.62). Het stimuleren van duurzame projecten is een van de uitgangspunten van de Omgevingswet⁷.

Omgevingstafel

Op dit moment bestaat er al een multidisciplinair overleg om initiatieven die niet direct in de bestaande wet-en regelgeving passen, in een brede samenstelling te bespreken. Deze zogenaamde omgevingstafel wordt binnen de oefenopgaven verder uitgewerkt en er wordt aangehaakt bij de nieuwe manier van werken onder de Omgevingswet.

5. 4. Overige regelingen

Rijkscoördinatieregeling

Wanneer een project groter is dan 50 MWh, is het gebruikelijk dat de Rijkscoördinatieregeling toegepast wordt, zeker wanneer het een project betreft dat vanuit het rijksbelang wordt geregeld. Het is mogelijk om een dergelijk groot plan met lokaal instrumentarium planologisch te regelen, hiertoe kan een verzoek gedaan worden aan het rijk.

Milieueffectrapportage

Een zonnepark valt niet onder het besluit MER⁸.

Anterieure overeenkomst

Bij het wijzigen van een bestemmingsplan of bij het opstellen van een omgevingsplan moet een anterieure overeenkomst worden opgesteld waarin voorwaarden kunnen worden opgenomen met betrekking tot onder andere de tijdelijkheid van het initiatief, plankosten, planschade en participatie. Ook kunnen hier afspraken gemaakt worden over de verplichting van de vergunninghouder om bij beëindiging van het project de locatie in oude toestand te herstellen. Voor ieder zonne-energie project zal een anterieure overeenkomst worden opgesteld.

⁷ Voor verdere informatie zie <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/omgevingswet/vernieuwing-omgevingsrecht>.

⁸ Zie <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RVS:2019:2770>.

BIJLAGE 1 ACHTERGRONDINFORMATIE ZONNEPARKEN

Grondgebonden zonneparken

Er zijn steeds meer initiatieven voor het opwekken van duurzame energie, waaronder grondgebonden zonneparken. Bij een zonnepark wordt de energie opgewekt met aaneengeschakelde en in rijen opgestelde pv-panelen⁹. Dit is het panelenveld, het functionele deel van de zonnepark. Deze kan op de grond worden geplaatst maar ook op water. De opstelling van de panelen is zuid, dan wel oost-west, gericht. De panelenopstellingen hebben meestal een hoogte tussen de 1 en 3 meter. Buiten het panelenveld is nog ruimte nodig voor de inrichting van de entree, de transformator-gebouwtjes, afscherming door een hekwerk of sloot en ruimte voor inpassing in het landschap. Hoeveel dit zal zijn, hangt af van het gebiedstype, de omvang van het park en de hoeveelheid schaduw op het terrein.

Op een zonnepark wordt op dit moment tussen de 0,8 tot 1,25 MW per hectare aan opgesteld vermogen gerealiseerd, afhankelijk van het type opstelling. Een hectare zonnepark levert elektriciteit voor zo'n 200 huishoudens. Zonneparken vanaf een productie van 2 MW worden beschouwd als grootschalige zonneparken en moeten aangesloten worden op de onderstations in het elektriciteitsnetwerk. Om financieel haalbaar te zijn moeten zonneparken op een rendabele afstand van een netaansluiting liggen. Wat een rendabele afstand voor een netaansluiting is, hangt af van wat de business case kan 'verdragen'. Naarmate het park groter wordt, zullen de kosten voor de netaansluiting naar verhouding kleiner worden.

⁹ Waar staat 'PV panelen' voor? PV is de afkorting van 'Photo Voltaic'. 'Photo' staat hier voor licht en 'voltaic' staat hier voor stroom.

BIJLAGE 2 LANDSCHAP

Ontstaansgeschiedenis

De Noordoostpolder, Oostelijk en Zuidelijk Flevoland, zijn in de jaren 1936 tot 1970 in het kader van het Zuiderzeeproject door inpoldering onttrokken aan het IJsselmeer. Het maai-veld in de polders bevindt zich gemiddeld zo'n vier meter onder het IJsselmeerpeil. De hele polder wordt door dijken beschermd tegen overstromingen. De inrichting van Oostelijk Flevoland toont, evenals de Noordoostpolder en Zuidelijk Flevoland, onmiskenbaar de invloed van de mens. Rechte, regelmatige en lijnvormige elementen vormen de basis van het polderlandschap. De grootte van de kavels verschilt per polder: de Noordoostpolder kent als oudste polder relatief kleine kavels en Zuidelijk Flevoland kent als jongste polder de grootste kavels. Dit verschil in kavelgrootte weerspiegelt de agrarische ontwikkeling in de tijd. Zijn de Wieringermeer en de Noordoostpolders te typeren als typische landbouw-polders, Oostelijk en Zuidelijk Flevoland zijn daarentegen het resultaat van een meer integrale benadering. Een aantrekkelijke woon- en werkomgeving en agrarische productieruimte werden hier gerealiseerd. Dit was mede mogelijk door de maatschappelijke aandacht voor bos-aanleg en recreatie. In Zuidelijk Flevoland zijn de verschillende functies sterk gescheiden van elkaar tot ontwikkeling gebracht. In Oostelijk Flevoland zijn landbouw, bos, wonen en recreatie meer met elkaar verweven. De gemeente Dronten behoort tot Oostelijk Flevoland.

Landschap: Ontwerpfilosofie

Bij de ontwikkeling van Oostelijk Flevoland is de totale polder als min of meer multifunctioneel landschap opgevat. Gestreefd werd naar een landschap met een 'menselijke schaal' en met een zekere mate van diversiteit of afwisseling. Het landschap van Oostelijk Flevoland is, in vergelijking tot de overige Zuiderzeepolders, minder uitdrukkelijk bepaald door de verkavelingsstructuur en de weg- en erfbeplanting, maar vooral door de randmeren, het patroon van dorpen en de daarbij behorende bossen en de singels en wegbeplantingen die de open akkerbouwgebieden compartimenteren. Daarnaast is de aanwezige variatie in de bodemopbouw benut om door middel van verschil in grondgebruik verschillende landschappen te realiseren. De meer zandige bodems langs het randmeer zijn op grote schaal bebost en het agrarisch grondgebruik is afwisselend akker- en weidebouw. In het Rivierduingebied zijn bij de drooglegging een aantal oude rivierlopen en de daarbij behorende oeverwallen tevoorschijn gekomen. Sommige daarvan zijn van bosbeplanting voorzien en vervolgens zo veel mogelijk onderling verbonden door middel van singels of boombeplantingen, waardoor een relatief kleinschalig landschap ontstond. De zone tussen Dronten en het huidige Larserbos is in eerste instantie als fruitteeltgebied ontworpen. Alleen het gebied rondom Dronten is hiervan gerealiseerd. Vanuit de ontwerpfilosofie is zo reeds een aanzet voor een zonering in landschapstypen gegeven, waarbij groot- en kleinschalige landschappen elkaar afwisselen. Deze zonering in landschapstypen is heden ten dage nog steeds herkenbaar.

De landschappen van de drie Flevolandse polders kunnen worden gekenmerkt als 'typisch Nederlandse landschappen' waarin de openheid en het omgaan met water sterk bepalend zijn voor de beeldvorming. Typerend zijn de ruime maatvoering, de strakke functionele be-lijning en de op regionale schaal doorgevoerde scheiding van functies. Uit de huidige inrichting van de polders is de ontstaansgeschiedenis nog steeds goed af te lezen. Het buitengebied van Dronten heeft een duidelijke planmatige inrichting. Hoewel de inrichting van Oostelijk Flevoland door meerdere functies werd bepaald, is ook duidelijk dat de landbouw

de belangrijkste landschapsvormende factor is. Bij het ontwerp is uitgegaan van een scheiding van functies, wat geleid heeft tot afzonderlijke functionele eenheden. Duidelijk te onderscheiden zijn de grote open ruimten met voornamelijk een landbouwkundige functie en daarnaast stedelijke functies en natuur- en recreatiefuncties. Centraal in het landelijk gebied is Dronten aangelegd als belangrijkste kern, met aan weerszijden twee kleinere kernen, Swifterbant en Biddinghuizen. Het geheel wordt doorsneden en verbonden door lijnvormige structuren: dijken, vaarten en wegen. Bij de inpoldering van Oostelijk Flevoland is ten behoeve van de waterhuishouding op het 'oude' land en ten behoeve van de scheepvaart, een strook water gelaten, de randmeren. Via de weg is er slechts een beperkt aantal toegangen tot de polder. Bij de verschillende kernen zijn dorpsbossen aanwezig

Landschappelijke deelgebieden

Op basis van het grondgebruik, de schaal van het gebied en het ruimtelijk beeld, wordt het landschap van Dronten in een aantal deelgebieden onderscheiden:

Het grootschalige centrale akkerbouwgebied

Het centrale akkerbouwgebied heeft een grootschalig, open karakter, waarin de boerderijen met hun dichte erfbeplantingen als eilanden in de openheid liggen. De open ruimten hebben verschillende maten. Er zijn twee zeer grootschalige open ruimten met een maat van meer dan 4,5 kilometer: tussen de Dronterringweg en de Ketelmeerdijk (overgaand in het Ketelmeer) én tussen de Hoge Vaart en het Larserbos. Behalve dit open landbouwgebied zijn drie gebieden te onderscheiden waar sprake is van bijzondere waarden of omstandigheden:

Het landschap van de randmeren en de binnenrandzone.

Het landschap van de randmeren wordt gekenmerkt door de aaneengesloten bosgebieden en het water van de randmeren. In de daaraan grenzende binnenrandzone ligt een klein aantal gemengde agrarische bedrijven en bedrijven met intensieve teelten. Het landschapsbeeld wordt overheerst door boscomplexen aan de oostzijde van de binnenrandzone.

Het besloten fruitteeltgebied rond Dronten

In de nabijheid van de kern Dronten liggen drie fruitteeltcomplexen. Aan de noordzijde aan de Sprengerlaan en de Van der Plasschelaan, aan de oostzijde aan de Boudewijnlaan én aan de zuidzijde aan de Rietsemalaan, de Ottolanderlaan, en aan de Van den Hamlaan. Een vierde complex is gelegen ten westen van de Swifterweg (Knooplaan, Professor Zuurlaan). De fruitteeltcomplexen zijn deels omgeven met elzenhagen. Op een aantal plaatsen zijn de elzenhagen recentelijk gerooid, aangezien de functionele voordelen niet meer worden onderkend. Langs waterlopen worden ze wel zinvol geacht ter opvang van bestrijdingsmiddelen. Door de aanhoudende slechte marktsituatie worden diverse fruitteeltbedrijven opgeheven en dreigt het karakter van de gebieden verloren te gaan. Delen van de complexen krijgen een open karakter. Dit gaat ten koste van de kenmerkende opbouw en de recreatieve waarde van deze complexen.

Het rivierduinengebied

In het noordwesten van de gemeente ligt een aantal rivierduinen. Het betreft waarden in de ondergrond, die deels met bosschages zijn bedekt. Er zijn opgraaf-punten gesitueerd van de Swifterbantcultuur. Dit gebied is aangewezen als Belvédère-gebied.

Landschappelijke structuren

In het overwegend open agrarisch gebied ligt een aantal lijnvormige structuren. Bosschages en laanbomen vormen de droge structuur, en de vaarten, tochten en overige waterlopen vormen de natte structuur. De droge structuren zijn gesitueerd langs de belangrijkste wegen in de gemeente. Het betreft bosschages en laanbomen langs de Biddingringweg (N305), de Dronterringweg (N307), de Dronterweg (N309) en de Swifterweg/Biddingweg (N710). Deze droge structuren zijn daarmee een accentuering van de wegen tussen de verschillende kernen onderling en tussen Dronten en Lelystad. Verder is een aantal andere wegen met laan-bomen beplant, o.a. de Rietweg, de Oldebroekerweg en de Swifterringweg. De laanbeplantingen zijn van groot belang voor het landschap van de Flevopolders. Laanbomen geven het open landschap structuur en herkenning. Veel voorkomende soorten zijn Canadapopulier, Es, Iep, Zomereik, Beuk en Schietwilg. Naast de landschappelijke waarde vertegenwoordigen de lanen ook een ecologische waarde. De natte structuren worden gevormd door de Hoge Vaart en de Lage Vaart, als zijnde de belangrijkste waterlopen in de gemeente. De Hoge Vaart loopt deels parallel aan de Biddingringweg en de Lage Vaart deels aan de Dronterweg. Verder zijn waterlopen aanwezig als kavelscheiding. Deze waterlopen zijn daarmee karakteristiek voor dit landschap.

Erfbeplantingen

Er is een beeldbepalend contrast aanwezig tussen het open agrarische gebied en de dichte erfbeplantingen rond de agrarische bedrijfskavels in het akker- en weidegebied. Dit beeld van dichte boerenerven in het grootschalige open landschap, is één van meest waardevolle karakteristieken van het huidige landschap. De erfbeplantingen zijn mede bepalend voor de maat, schaal en geleding van het landschap en maken in het bijzonder de maatvoering reëel ervaarbaar. Daarnaast biedt de erfbeplanting in het open polderlandschap beschutting tegen weer en wind. De erfbeplantingen hebben in het algemeen een dicht karakter, waardoor, afhankelijk van het seizoen, de bebouwingen op het erf vanaf de buitenzijde moeilijk te ervaren zijn. De laatste jaren blijken de erven in een aantal gevallen niet voldoende ruimte te bieden voor uitbreiding van bedrijfsbebouwing. Daarom zijn in een toenemend aantal gevallen delen van de erfbeplanting verwijderd. De gemeente is bezig met een handhavingsactie om de erfsingels in het akker- en weidegebied weer te herstellen.

Hagen fruitteeltgebieden

De fruitteelt gebieden hebben een kleinschalig en besloten karakter. Dit karakter wordt gevormd doordat de kavels in het fruitteeltgebied van oorsprong omhaagd werden. Naast de erfbeplantingen rond de agrarische bedrijfskavels vormen de hagen rondom de kavels in de fruitteeltgebieden dan ook belangrijke dragers voor het landschappelijke karakter. De elzenhagen zijn niet alleen landschappelijk waardevol maar vormen ook ecologisch een toegevoegde waarde.

Figuur: landschappelijk raamwerk (bron: Structuurvisie Dronten 2030)

BIJLAGE 3 BELEIDSMATIGE CONTEXT

Rijksbeleid (brief Tweede Kamer aug. 2019)

Op 2 oktober 2018 en 28 mei 2019 heeft de Tweede Kamer de moties 'Dik-Faber' aangenomen. In de motie van 2018 wordt de zorg geuit over zonneparken omdat deze ertoe kunnen leiden dat landbouwgrond verdwijnt en deze negatieve gevolgen kunnen hebben voor kwetsbare natuur en bodemleven. In de motie van 2019 wordt verzocht om er met decentrale overheden voor te zorgen dat de op handen zijnde zonneladder niet alleen wordt toegepast tijdens het RES-proces, maar ook in aanloop naar de RES wordt toegepast bij nieuwe vergunningsaanvragen voor zonneparken op natuur- en landbouwgronden, en na te gaan wat de nationale effecten op landschap, natuur en landbouwgronden zijn van alle gezamenlijke RES'en.

Bij brief van 23 augustus 2019 wordt verwoord hoe het kabinet invulling geeft aan deze moties. In de brief worden de volgende beleidsconclusies geformuleerd:

- Zorgvuldig omgaan met landbouwgrond en natuur.
- Stimuleren van zon op daken en gevels.
- Onbenutte terreinen in bebouwd gebied.
- Slimme functiecombinaties.
- Voorkeur bij waterzuiveringsinstallaties, vuilnisbelten, binnenwateren, bermen infrastructuur.

Deze voorkeursvolgorde houdt géén volgtijdelijkheid in. Na het verkennen van mogelijkheden voor het toepassen van zon-PV kan gestart worden met het gelijktijdig benutten van gekozen mogelijkheden.

Bij zonneparken van 50 MW of groter geldt dat de projectprocedure uit de Omgevingswet moet worden toegepast, waarvoor in het Omgevingsbesluit nadere regels zijn gesteld over participatie in een vroegtijdig stadium van de voorbereiding van het project. Verder wijst het kabinet op de Green Deal Participatie van de Omgeving bij Duurzame Energieprojecten waarin sectoren, overheden en maatschappelijke organisaties op dit moment werken aan een handreiking hoe participatie bij duurzame energieprojecten het beste vorm kan krijgen. De samenwerking met lokale energiecoöperaties biedt goede mogelijkheden om het lokaal eigenaarschap van projecten verder te verbeteren. Dit sluit goed aan op de ambitie in het ontwerp-Klimaatakkoord om de omgeving en marktpartijen gelijkwaardig samen te laten werken in de ontwikkeling, bouw en exploitatie. Dit vertaalt zich in een evenwichtige eigendomsverdeling in een gebied waarbij gestreefd wordt naar 50% eigendom van de productie van de lokale omgeving (burgers en bedrijven).

Energieakkoord voor duurzame groei

Op 6 september 2013 sloten ruim veertig partijen, waaronder de overheid, samen een *Energieakkoord voor duurzame groei*. De komende jaren gaan zij fors investeren in energiebesparing en hernieuwbare energieopwekking. De ondertekenaars zetten zich de komende jaren in voor:

- een besparing van het energieverbruik met gemiddeld 1,5 procent per jaar;
- 100 petajoule energiebesparing per 2020;
- een toename van het aandeel hernieuwbare energieopwekking naar 14 procent in 2020 en 16 procent in 2023.

In het Energieakkoord heeft Nederland vanuit de Europese Unie een doelstelling om in 2023 16% duurzame energie op te wekken. Na de uitspraak van de rechter in de Urgenda-zaak is deze doelstelling verhoogd naar 25%¹⁰. Daarnaast heeft de provincie Flevoland de doelstelling om 41,5 petajoules (PJ) duurzame energie op te wekken. 15 PJ van de opgave dient te worden gewonnen met het opwekken van zonne-energie. Deze ambitie moet ruimtelijk worden ingevuld aan de hand van beleid. Dat past in de *Klimaatagenda (oktober 2013, actielijn 6)* waarin de rijksoverheid aan gemeenten en provincies vraagt om hun 'toetsingskaders voor vergunningverlening aan te passen' en om 'in hun ruimtelijke plannen voldoende ruimte voor hernieuwbare energie op te nemen', en daarmee de integrale afweging te maken tussen energie en andere functies.

Klimaatakkoord en RES

In het *Klimaatakkoord* (2016, de uitgewerkte versie is eind 2018 verschenen) worden doelen vastgelegd die een behoorlijke inspanning vragen. Zo is het doel om in 2030 de uitstoot van CO₂ met 49 procent terug te dringen. Het regionaal vertalen van de nationale afspraken uit het Klimaatakkoord voor de sectoren Elektriciteit en Gebouwde Omgeving gebeurt via de *Regionale Energie Strategieën* (RES): de regionale warmteplannen, energie- infrastructuurplannen en de opgave voor hernieuwbare energie opwekking. Begin november 2018 is de officiële aftrap gegeven voor de regionale energiestrategieën.

Provinciaal beleid: Structuurvisie zon

De 'Structuurvisie zon' is het provinciaal beleidskader ten behoeve van het opwekken van grondgebonden zonne-energie in het landelijk gebied. De 'Structuurvisie zon' is vastgesteld door Provinciale Staten op 18 juli 2018 en gepubliceerd op 15 november 2018. Dit beleidskader is een leidraad, primair gericht op gemeenten zodat zij zelf nadere invulling hieraan kunnen geven en komen tot een goede afstemming tussen landelijk gebied en stedelijk gebied.

Om als regio in 2050 energieneutraal te zijn is het, naast het verminderen van het energieverbruik, nodig om 41,5 petajoules (PJ) duurzame energie op te wekken.

15 PJ van de opgave dient te worden gewonnen met het opwekken van zonne-energie. Uitgangspunt is maximaal 2/3 hiervan (10 PJ) op daken. (Hiermee moet op de helft van al het beschikbare dakoppervlak in Flevoland zonne-energie worden geproduceerd.) Zodoende is er dan opwek nodig van minimaal 5 PJ grondgebonden zonne-energie. Hiervan kan zo'n 1,5 PJ grondgebonden zonne-energie in het Stedelijk Gebied worden opgewekt.

Er resulteert een minimaal benodigde opwek van 3,5 PJ grondgebonden zonne-energie in het Landelijk Gebied. De ambitie is dat er in 2025 minimaal 3,5 PJ energie wordt opgewekt in het landelijk gebied door middel van grondgebonden zonne-energie. Dit vertaalt zich ruimtelijk in een minimaal benodigd oppervlakte zonnepanelen op agrarisch bestemde grond in het landelijk gebied van 1.000 hectare. Met de vaststelling van de 'Structuurvisie zon' wordt nog niet de ruimte voor 1.000 hectare vrijgegeven, maar ruimte wordt geboden voor 500 ha.

¹⁰ Urgenda is een organisatie die de duurzaamheidstransitie wil versnellen. De organisatie spande een rechtszaak aan tegen de Nederlandse Staat en haar landelijke klimaatbeleid. Met deze rechtszaak werd afgedwongen dat de Nederland de uitstoot van broeikasgassen eind 2020 ten opzichte van 1990 met minimaal 25% moet hebben teruggedrongen in plaats van 16%. (Bron: ECLI:NL:RBDHA:2015:7145).

Bouwstenen

Uitgangspunt bij het mogelijk maken van initiatieven zijn de volgende bouwstenen:

1. *Initiatief staat centraal.* (Ruimte aan initiatieven en initiatiefnemers). Initiatieven worden integraal benaderd en gezien vanuit ruimtelijk, maatschappelijk en economisch perspectief.
2. *Opgave voorop.* Het is van provinciaal belang dat de opgave Duurzame Energie wordt gerealiseerd. Concreet houdt dit in dat Flevoland in 2030 bekend staat als de provincie die draait op duurzame energie. Onder andere doordat er voldoende ruimte is voor Flevolandse om zelf hun energie op te wekken.
3. *Bundel en combineer.* Bundel zonneparken waar mogelijk met (bestaande) dragende (ruimtelijke) structuren (bijvoorbeeld doordat er een relatie is tussen opwekking en gebruik). Dit passend bij de maat en schaal van de omgeving. Zorg bij voorkeur voor meerzijdig ruimtegebruik. Maak waar mogelijk gebruik van de bestaande (infra)structuur, bijv. (snel)wegen, waterkeringen, kabels, windopstellingen, et cetera.
4. *Houd rekening met (landschappelijke) kwaliteiten.* De omvang en inpassing van een zonnepark is afhankelijk van omgevingskenmerken, passend bij de schaal van het landschap, van die plek.
5. *Een zonnepark is tijdelijk.* Zonneparken zijn alleen toegestaan voor de periode van de technisch-economische levensduur (nu 25 jaar).
6. *Betrokkenheid en Draagvlak.* Zorg ervoor dat de Flevolandse kunnen profiteren van het zonnepark. Dit kan bijvoorbeeld door financiële participatie mogelijk te maken, mede-eigenaarschap, bijdrage aan zonne-energie op daken en/of door lokale initiatieven mogelijk te maken. Daarbij kan gedacht worden aan een financiële afdracht van zonneparken in het landelijk gebied zodat er gelden komen om zon op daken te stimuleren. Een initiatiefnemer geeft aan op welke wijze hij invulling geeft aan deze bouwsteen.

Verdelingssystematiek

In het kader van monitoring en evaluatie wordt bij het bereiken van 500 ha een tussenbalans opgemaakt. De komende periode wordt de bijbehorende verdeling over de gemeenten in goed overleg vastgelegd. Voordat de andere hectaren worden opengesteld, vindt een evaluatie plaats op basis van de inzichten in de behoefte aan zon in landelijk gebied en de lering die uit de proefhectaren is getrokken. Bij die evaluatie kan de grens van 1.000 ha worden betrokken.

Flevoland: ruimte voor de toekomst (Coalitieakkoord 2019-2023)

De opgave 'duurzame energie' staat hoog op de agenda van de provincie Flevoland. Het gaat hierbij om: minder energie verbruiken, verminderen van het gebruik van fossiele brandstoffen en toewerken naar 100% hernieuwbare energie. Uit het coalitieakkoord zijn specifiek de volgende punten vermeldenswaardig als het gaat om grondgebonden winning van zonne-energie:

- Voedselproductie gaat vóór de grondgebonden opwekking zonne-energie.
- Er wordt een regioplan Zon opgesteld. Hierin wordt opgenomen dat opwekking binnen de bebouwde omgeving, in restgebieden en langs infra boven opwekking op kostbare landbouwgrond gaat. Ook wordt hierin de aansluiting van grootschalige opwekking op het net uitgewerkt.
- Er wordt kennis, informatie en ondersteuning beschikbaar gesteld om de toepassing van zonne-energie te benutten en op pilot-basis, als dat substantieel bijdraagt aan het versnellen van de energietransitie, ook financiering(-sconstructies).

Klimaatbeleidsplan Dronten

Tegen de achtergrond van het duurzame energiebeleid van provincie Flevoland heeft Dronten hoge ambities voor haar klimaat- en duurzaamheidsbeleid. Deze zijn verwoord in het klimaatbeleidsplan Dronten (december 2017). Dronten is energieneutraal, maar meer is altijd mogelijk. Om de klimaatvisie vorm te geven en doelstellingen te behalen worden drie elementen uitgelicht: duurzaam gedrag, duurzame technologie en duurzame organisatie. Duurzame energieopwekking uit windenergie is verreweg het meest populair binnen de gemeente. Ook zonne-energie wordt regelmatig gebruikt voor de opwekking van duurzame energie. In Dronten wordt meer (duurzame) energie opgewekt dan dat er wordt geconsumeerd. De energie die overblijft wordt teruggeven aan het net. In vergelijking met de provincie en met Nederland loopt Dronten ver vooruit wat betreft productie van hernieuwbare energie.

De doelstelling van het klimaatbeleid is klimaatneutraliteit te bewerkstelligen. De uitstoot van broeikasgassen (vnl. CO₂) wordt volledig gereduceerd en/of gecompenseerd. We hebben nog 122 MW aan windenergie benodigd om dit doel te halen. Maar met de nieuwe plannen voor windenergie gaan we dit ruimschoots halen. Ook zal er in de komende jaren aanzienlijk meer (hernieuwbare) energie nodig zijn voor de verwarming van huizen en andere gebouwen. Het aardgas zal uitgefaseerd worden. Ook de sector mobiliteit vraagt om een andere kijk op energie waarbij de vraag naar elektriciteit zal toenemen.

BIJLAGE 4 RESULTATEN ZONNEDEBAT

Bevindingen Zonnedebat 12 juni

Beslisladder

- Inzetten op dubbelgrondgebruik.
- Innovaties bieden mogelijkheden voor dubbel grondgebruik.
- Ieder project is maatwerk.
- Projectgrootte ondergeschikt, inpassing van belang.
- Iedere inwoner moet er voordeel van hebben.
- Betrek omwonenden.
- Coöperatief eigenaarschap.
- Zonnepark mag best zichtbaar zijn.
- Eerst aansluiten bij infra.
- Pas op voor verrommeling landschap.

Kansenkaart

- Niet op goede landbouwgronden.
- Combi met windmolens.
- Bundeling met infra (A6, Hanzelijn, dijken).
- IJsseloog.
- Zo dicht mogelijk bij kernen.
- Kleinschalig fruitteeltgebied.
- Dubbel grondgebruik.
- Niet teveel zonnevelden in de recreatieve randen.

BIJLAGE 5 RESULTATEN DIGITALE ENQUÊTE

De gemeente vindt het belangrijk dat haar inwoners mogen meedenken en meedoen bij de totstandkoming van haar zonnebeleid. De inbreng van belanghebbenden is essentieel voor de ontwikkeling van een zorgvuldig beleidskader. De wens van de gemeente was om iedereen in de gemeente, zowel jong als oud, te betrekken.

Enquête en Interactief lesuur

Daarom heeft de gemeente een enquête samengesteld waarin zonnepark gerelateerde stellingen tegenover elkaar gezet zijn. De enquête was via meerdere websites (o.a. www.dronten.nl en www.drontenikpraatmee.nl) te raadplegen. Geïnteresseerden hadden in de periode van 27 mei tot en met 30 juni de tijd om de enquête in te vullen.

De enquête is daarnaast gezamenlijk met een tweetal klassen (klas 3 en 4) van het Ichthus College in Dronten ingevuld gedurende een interactief lesuur. Op deze manier zijn jongeren bij de totstandkoming van het zonnebeleid betrokken en zijn zij tevens geïnformeerd over de achtergronden en bijzonderheden van zonne-energie.

De digitale enquête bevatte alleen stellingen die betrekking hadden op grondgebonden zon in het buitengebied. Naar de wenselijkheid van 'zon op dak' is niet gevraagd. De enquête had als doel om te achterhalen wat mensen belangrijke randvoorwaarden vinden *in geval* er een grondgebonden zonnepark zou worden gerealiseerd. De enquête ging niet in op de vraag, of er überhaupt grondgebonden zonneparken gerealiseerd zouden moeten worden.

Uitleg enquête

De geënquêteerde werd telkens gevraagd de stellingen tegen elkaar af te wegen en te kiezen voor de stelling die hij/zij het meest belangrijk vindt. Deze afweging resulteert in een ranglijst van stellingen/thema's die de geënquêteerde minder belangrijk vindt tot stellingen die de geënquêteerde belangrijk vindt. De stellingen zijn hieronder weergegeven:

<i>Thema</i>	<i>Stelling</i>
Dubbelgrondgebruik	Het grasland onder de zonnepanelen wordt zoveel mogelijk gebruikt door mensen, dieren en/of insecten
Procesparticipatie	De inwoners mogen in de voorbereiding meedenken.
Lokaal draagvlak	Zo min mogelijk mensen hebben bezwaar tegen de bouw van het zonnepark.
Projectgrootte	Er komen meerdere kleine zonneparken in plaats van één grotere.
Afstand tot dorpen	Ik wil niet te dicht op een zonnepark wonen.
Inpasbaarheid in structuur landschap	Een zonnepark past wat betreft omvang, hoogte en opstelling goed in het landschap.
Zichtbaarheid	Een zonnepark is goed zichtbaar in het landschap; het hoeft niet weggestopt te worden achter groen.

Zuinig grondgebruik	Landbouwgrond wordt uitsluitend gebruikt voor landbouw en niet voor een zonnepark.
Financiële participatie	De opbrengt van een zonnepark komt (deels) ten goede aan de inwoners van Dronten.

Resultaten enquête

Uit de enquête is naar voren gekomen dat de thema's: 'dubbel grondgebruik', 'financiële participatie', 'procesparticipatie' en 'lokaal draagvlak' belangrijke thema's/voorwaarden zijn bij de ontwikkeling van zonneparken. Voor wat betreft het thema 'dubbel grondgebruik' geven de invullers van de enquête daarmee aan dat het niet wenselijk is de gronden uitsluitend voor de opbrengt van zonne-energie te benutten. De invullers van de enquête geven geen hoge prioriteit aan de onderwerpen 'inpasbaarheid in structuur landschap', projectgrootte', afstand tot dorpen' en 'zichtbaarheid'. De thema's 'lokaal draagvlak' en 'procesparticipatie' scoren daarentegen hoog. Draagvlak wordt belangrijk gevonden en men wil graag meepraten in het proces. Ook het thema's 'financiële participatie' scoort hoog. Het wordt belangrijk gevonden om mee te kunnen delen in de opbrengsten van een park: niet alleen de 'lasten', maar ook de 'lusten'.

In de volgende tabel hebben wij de resultaten op een rijtje gezet. Hierbij hebben wij onderscheid gemaakt in leeftijd. Duidelijk is te zien dat jongeren het erg belangrijk vinden dat inwoners van de gemeente Dronten financieel meeprofiteren van de opbrengsten van het zonnepark. Dit thema staat dan ook bij de respondenten jonger dan 18 jaar op nummer 1. Voor de respondenten die 65 jaar en ouder zijn staat dit thema op nummer 3. Voor deze groep is procesparticipatie het belangrijkste: zij willen graag dat de inwoners van Dronten meegenomen worden in voorbereiding van de totstandkoming van het zonnepark.

De resultaten van de enquête zijn digitaal raadpleegbaar via de volgende link: <https://dronten.spatialexplorers.nl/>. Let op dat de link niet via Internet Explorer te openen is. Verzocht wordt de link via bijvoorbeeld Google Chrome of Firefox te openen.

